

РЕЦЕНЗІЯ
НА МОНОГРАФІЮ А. А. МАРЧИШИНОЇ
«ГЕНДЕРНА ІДЕНТИЧНІСТЬ В АНГЛОМОВНОМУ
ПОСТМОДЕРНІСТСЬКОМУ ДИСКУРСІ:
СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ТА ЛІНГВОПОЕТИЧНИЙ АСПЕКТИ
(НА МАТЕРІАЛІ НАУКОВИХ, ПУБЛІЦИСТИЧНИХ
ТА ХУДОЖНІХ ТЕКСТІВ)»

Культура соціальної інтеракції значною мірою залежить від того, як себе ідентифікує кожна особистість та як таку ідентифікацію сприймає спільнота. Гендерна ідентичність є одним із тих параметрів, який визначає міру особистісної свободи самовираження та суспільну реакцію на експлікацію стереотипних – прогнозованих та очікуваних – чи індивідуалізованих, трансформованих різновидів гендерної іпостасі. Світоглядні зрушення, спричинені поширенням філософії постмодернізму в соціогуманітаристику, похитнули непорушну в допостмодерний період статево-гендерну дихотомію й уможливили її розщеплення на широкий спектр маніфестацій. Тому цілком логічною є поява наукової праці, сфокусованої на розгляді текстового втілення гендерної ідентичності у дискурсах різного функціонально-стильового маркування.

Рецензована монографія А. А. Марчишиної «Гендерна ідентичність в англomовному постмодерністському дискурсі: соціокультурний та лінгвопоетичний аспекти (на матеріалі наукових, публіцистичних та художніх текстів)» (Кам'янець-Подільський : П. П. Буйницький О. А., 2018) присвячена комплексному дослідженню мовних проявів гендерної ідентичності в англomовних постмодерністських текстах наукового, публіцистичного та художнього стилю в лінгвокультурному та лінгвопоетичному ракурсах.

Актуальність досліджуваної А. А. Марчишиною теми не викликає сумнівів, адже досі відсутні інтегровані дослідження щодо лінгвістичної природи гендерної ідентичності в постмодерністському дискурсі. **Актуальність** цієї наукової розвідки зумовлена динамічними змінами в сучасному соціокультурному просторі, спричиненими постмодерністським світобаченням і відповідно необхідністю лінгвокультурологічного представлення новітніх реалій. Крім того, **актуальність** рецензованої монографії посилюється потребою систематизації й узагальнення емпіричних даних, які свідчать про мовну/лінгвопоетичну реалізацію гендерної ідентичності в англomовних постмодерністських текстах (наукових, публіцистичних, художніх).

Монографія А. А. Марчишиної має чітку логічну будову. Вона складається зі вступу, п'яти розділів, висновків та додатків. У ній послідовно викладено історико-парадигмальні виміри ідентичності загалом та гендерної зокрема, визначено критерії виокремлення гендерної ідентичності та описано її лінгвістичну природу в постмодерністському дискурсі. Цікавим і ґрунтовним є, на мій погляд, параграф про етапи становлення ключового поняття дослідження: від статево-рольової ідентичності до соціальної, сексуальної та гендерної. Доцільним і

виправданим є ретроспективне звернення до основ англomовної лінгвокультури, висвітлення ключових засад квір-теорії як результату постмодерністського руйнування патріархальних статево-гендерних стереотипів, інтерпретація новітнього термінопозначення «помостатева/помосексуальна (PoMoSexual) ідентичність», аналіз лінгвального представлення таких сучасних реалій, як сурогатне материнство, одностатеве партнерство, гендерна чутливість суспільних практик, інститут сім'ї в постмодерному суспільстві тощо.

Авторка фокусує увагу на гендерній ідентичності як трансдисциплінарному феномені, що формується внаслідок діалектичного зв'язку індивіда, культури і суспільства і ретранслюється в наукових текстах через омовлення понять, у публіцистичних – через уявлення, які відтворюються через стереотипи, у художніх – як гендерні типажі.

Урахувавши лінгвопоетичний аспект реалізації гендерної ідентичності в англomовному постмодерністському дискурсі, авторка запропонувала власну таксономію лексико-семантичних й стилістичних засобів її означення в наукових текстах, вербальних засобів експлікації стереотипної фемінної/маскулінної/квір ідентичності в публіцистичних текстах та гендерних типажів – у художніх.

Наукова новизна одержаних результатів зумовлена тим, що в роботі гендерну ідентичність вперше потрактовано як трансдисциплінарний феномен, що формується внаслідок діалектичного зв'язку індивіда, культури і суспільства, як результат взаємодії природжених і набутих ознак, як динамічний складник процесу пізнання й утвердження особистістю самототожності з позицій статі, сексуальності та гендеру.

Доведено, що актуалізація гендерної ідентичності в англomовному постмодерністському тексті відбувається в межах гендерно маркованого текстового фрагмента (ГМТФ), який містить вербально виражені ознаки ідентичності особи за гендерними параметрами, прийнятними в певному соціокультурному середовищі.

З'ясовано, що вербальними засобами реалізації гендерної ідентичності в англomовних постмодерністських текстах слугують гендерні маркери – одиниці різного лінгвістичного статусу (лексеми, словосполучення, фразеологізми, синтагми, речення, морфологічні, словотвірні й стилістичні засоби), що експлікують свою гендерно-релевантну семантику в ГМТФ. **Теоретичне значення** такого наукового доробку є безсумнівним.

Обґрунтованість і достовірність основних положень рецензованої праці забезпечено коректним застосуванням **комплексної методики**, зокрема методу

спостереження, інтерпретації, дефініційного й компонентного аналізу, контент-аналізу, фразеологічної ідентифікації, стилістичного аналізу, методу опозицій та прийому стереотипізації, за допомогою яких опрацьовано належний обсяг емпіричного матеріалу.

Можливість використання основних положень монографії під час викладання низки лінгвістичних дисциплін та спецкурсів, зокрема з проблем гендеру, постмодерністської поетики, дискурсології тощо, зумовлює **практичну цінність** роботи.

Усі узагальнення, зроблені авторкою, підкріплені достатнім фактичним та дослідницьким матеріалом. **Матеріал дослідження** становить корпус із таких частин: 1) тексти 51 наукової статті із фахових англомовних різногалузевих періодичних видань соціогуманітарного спрямування (обсягом 459 сторінок); 2) тексти 62 публікацій з англомовних періодичних видань; 3) тексти 9 романів і 3 оповідань англомовної постмодерністської художньої прози (обсягом 2696 сторінок). Із цих текстів методом суцільної вибірки вилучено 1273 гендерно-маркованих текстових фрагменти.

Загальні **висновки** сформульовано чітко і переконливо. Логічна побудова монографії, достовірність отриманих результатів, які можуть стати підґрунтям для подальшого вивчення лінгвістичної природи гендерної ідентичності, наукова виваженість викладення матеріалу заслуговують на схвалення.

Проте, як і будь-яке ґрунтовне дослідження, робота А. А. Марчишиної не позбавлена певних вразливих місць: на мою думку, варто було б доповнити дослідження глосарієм специфічних постмодерністських термінів, які вживаються в роботі, що значно полегшило б розуміння концепції дослідження в цілому.

Загалом аналізована праця «Гендерна ідентичність в англомовному постмодерністському дискурсі: соціокультурний та лінгвопоетичний аспекти (на матеріалі наукових, публіцистичних та художніх текстів)» порушує проблему, надзвичайно важливу для лінгвокультурології, соціолінгвістики, дискурсології, лінгвопоетики в цілому та постмодерністської поетики зокрема.

Вважаю, що основні результати викладеного в монографії дослідження дають підстави для висновку про своєчасний і, безперечно, вагомий внесок А. А. Марчишиної в розвиток лінгвокультурології, соціолінгвістики та лінгвопоетики. Праця буде цікавою не лише лінгвістам, але й усім, хто цікавиться питаннями мови, культури, соціолінгвістики, гендерології.

О. О. Селіванова,
доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри теорії та практики
перекладу Черкаського національного
університету імені Богдана Хмельницького